

ЗАПОБІГАННЯ ТА БОРОТЬБА З НАСИЛЬСТВОМ ЩОДО ЖІНОК ТА ДОМАШНІМ НАСИЛЬСТВОМ В УКРАЇНІ

**Підсумки міжвідомчого
співробітництва на
регіональному та
місцевому рівнях**

Геновева Тішева
16 грудня 2015 року
Київ, Україна

Загальна мета дослідження

- - визначення недоліків та викликів наявної в Україні системи відповіді насильству стосовно жінок та домашньому насильству.

Методика

- «кабінетне дослідження» -
- відвідання двох пілотних регіонів – Львова та Кіровограда – 20-24 квітня 2015 року;
- обговорення в форматі круглого столу
- опитування в фокус-групах -
- індивідуальні детальні інтерв'ю віч-на-віч
- опитування в письмовій формі

Основні позитивні результати СВ

- запобігання випадкам насильства стосовно жінок та домашнього насильства;
- захист жертв від залякування та повторної віктимізації;
- забезпечення належних та комплексних послуг для жертв;
- забезпечення безпеки дітей;
- створення довіри жертви до системи;
- забезпечення відповідальності кривдників завдяки миттєвому захисту жертви та швидкому затриманню кривдника.

Міжвідомча координація

- основним компонентом скоординованої відповіді, процесом та результатом тісної співпраці багатьох органів, які займаються проблемою домашнього насильства стосовно жінок та їхніх дітей, та їхніми зобов'язаннями щодо покращення загальної ефективності такої роботи є:
- створення чітких прописаних мандатів кожному із задіяних органів;
- укладення гнучких угод між різними задіяними сторонами на місцевому рівні;
- затвердження спільного розуміння поняття насильства та типів насильства;

Міжвідомча координація

- розробка загального бачення та плану дій;
- забезпечення зв'язку і підзвітності задіяних організацій;
- створення органу для здійснення нагляду за процесом впровадження скоординованих дій.

Основні міжнародні стандарти СВ зі Стамбульської конвенції:

- необхідність координації заходів і їхнього впровадження за допомогою ефективного співробітництва між усіма відповідними учасниками процесу запобігання та боротьби з насильством стосовно жінок та домашнім насильством (стаття 7, частина 2).

Основні міжнародні стандарти СВ зі Стамбульської конвенції:

- для надання підтримки жертвам держава повинна забезпечити ефективне співробітництво між усіма відповідними державними органами, у тому числі судовими органами, прокуратурою, правоохоронними органами, місцевими та регіональними органами, а також неурядовими організаціями (НУО) та іншими відповідними організаціями й суб'єктами (стаття 18, частина 2).

Основні міжнародні стандарти СВ зі Стамбульської конвенції:

- визнає роботу та досвід НУО в цій сфері і заохочує усі державні органи до ефективного співробітництва із зазначеними організаціями (стаття 9).
- аналіз ризиків та управління ризиками, необхідність скоординованих заходів з безпеки та підтримки, а також регулярної підготовки зі скоординованого міжвідомчого співробітництва згадуються в статтях 15 та 51.
- - підхід, який спрямовано на жертв насильства та який ґрунтується на гендерному розумінні
- - гарантія ефективної імплементації своїх зобов'язань та відповідність принципу належної уваги

Законодавча база:

- У статті 3 Закону України «Про попередження насильства в сім'ї» чітко визначено органи та установи, на які покладається здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї – регіональні підрозділи Міністерства соціальної політики та відповідні підрозділи Міністерства внутрішніх справ

Законодавча база:

- Інструкція №3131 «Щодо порядку взаємодії структурних підрозділів, відповідальних за реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї» – підставою для вжиття заходів є заява або усне висловлювання жертви насильства у сім'ї або повідомлення про таке діяння стосовно дитини чи недієздатного члена сім'ї. Кожен із цих органів повинен інформувати інший відповідний орган протягом трьох днів. Органи також зобов'язані направляти жертв до загальних та спеціалізованих центрів соціальних служб.

Основні проблеми згідно з офіційними джерелами:

- Реалізація положень закону ускладнюється через відсутність координації між різними суб'єктами, відповідальними за протидію та подолання насильства
- Існують недоліки в системі визначення та направлення осіб, постраждалих від домашнього насильства, відсутність кваліфікованої допомоги жертвам, у тому числі відсутність достатньої кількості притулків для тимчасового перебування та реабілітації жертв, неможливість раннього визначення сімей, в яких є ризик кризових явищ, відсутність ефективної системи покарань кривдників.

Позитивні фактори та існуючі напрацювання

- Закон «Про Національну поліцію» було прийнято Верховною Радою України в липні 2015 року.
- практика координаційних рад із запобігання домашньому насильству, спільні колегії та інші форми місцевого співробітництва
- практика створення центрів управління справами
- інформаційні картки щодо існуючих служб
- робочі групи з розробки корекційних програм для кривдників
- висока прихильність і готовність бути більш ефективними з боку органів, зокрема правоохоронних
- жіночі НУО, які застосовують підхід, спрямований на жертв та заснований на гендерному розумінні, є частиною неформального механізму співпраці
- консультації з окремих питань та засоби для аналізу ризиків та практики цих НУО

Основні недоліки:

- несвоєчасна комунікація між поліцією та соціальними службами
- серйозно загрожує жертві, оскільки вчасного вилучення кривдника із сім'ї не відбувається.
- не проводиться жодного зв'язку між насильством стосовно жінок та захистом дітей
- існують недоліки в системі направлень між правоохоронними органами та службами спеціалізованої консультаційної допомоги для жінок

Основні недоліки:

- відсутність чіткого визначення та обмежень ролі правоохоронних органів
- правоохоронні органи використовують підхід, який **будується навколо кривдника**.
- жіночі НУО не входять до офіційного кола органів та установ, які відповідають за захист жертв насильства в сім'ї і не визнаються елементом офіційної системи координації дій та співпраці між різними органами.

Основні заходи для вдосконалення системи скоординованої відповіді насильству стосовно жінок та домашньому насильству в Україні:

Загальні принципи

- необхідно запровадити чіткий підхід, спрямований на жертв і заснований на гендерному розумінні;
- система скоординованої відповіді має враховувати різні сфери, такі як запобігання та захист жінок-жертв та їх дітей, а також відповідальність кривдника;

Основні заходи для вдосконалення системи скоординованої відповіді насильству стосовно жінок та домашньому насильству в Україні:

Законодавча база

- для забезпечення ефективності скоординованої відповіді вкрай необхідно провести законодавчу реформу в сфері насильства стосовно жінок та домашнього насильства;
- територіальна реформа має проводитись дуже обережно, з огляду на економію ресурсів соціальних служб та наявних практик та моделей співробітництва;

- **Інституційні засади**
- необхідно прояснити роль багатьох задіяних органів;
- фахівці зі сфери охорони здоров'я мають бути залучені до системи скоординованої відповіді.
- **Запобігання – захист – покарання**
- ефективна система оцінки ризиків, до якої буде залучено усі відповідні органи може сприяти попередженню повторної віктимізації. У цьому напрямку вкрай важливим є досвід НУО в цій сфері;
- необхідно забезпечити відповідні людські та фінансові ресурси існуючим службам загальної підтримки, які надають жертвам фінансову допомогу, житло, роботу тощо;

- необхідно створювати та розвивати спеціалізовані служби для жертв насильства (наприклад, служби які надають притулок та безпечне місце проживання, консультаційні служби або кризові центри);
- необхідно заохочувати подальше вдосконалення інформаційних карток, які надають жертвам конкретну інформацію щодо наявних служб на регіональному рівні;
- корекційні програми для кривдників мають запроваджуватися у тісній співпраці зі службами підтримки жінок, правоохоронними органами, судовою владою, службами пробації, а також службами із захисту дітей та дитинства, у випадках де це доречно;

Координація

- необхідно затвердити «протокол» міжвідомчого співробітництва з метою налагодження системи співробітництва на регіональному та місцевому рівнях. Це дозволить, окрім інших позитивних результатів, забезпечити невідкладний захист у випадках загрози життю, фізичній або психологічній недоторканості, а також порушень прав людини;
- міжвідомчі конференції на основі певних прецедентів мають проводитись частіше з метою координації заходів підтримки для жертв;
- для надання підтримки жертві та її дітям необхідно створити систему направлень та щільного співробітництва зі спеціалізованими центрами.

- Тренінги
представники різних сторін мають пройти навчання щодо позитивних результатів міжвідомчого співробітництва;

НУО

- роль жіночих НУО необхідно визнати офіційно, оскільки вони є надважливою складовою забезпечення ефективності роботи системи скоординованої відповіді насильству стосовно жінок та домашньому насильству.

Модель скоординованої відповіді відповіді насильству стосовно жінок

- **Модель скоординованої відповіді громади міста Дулут**
- **Моделі СВ в Європі щодо домашнього насильства, сексуального насильства, переслідування, примусових шлюбів та інших форм насильства стосовно жінок**
- **моделі роботи з кривдниками**

ДЯКУЮ

Геновева Тішева - gtisheva@abv.bg